

ЗВІТИ ТА РЕЦЕНЗІЇ

КІЗЛОВА ОЛЕНА СЕРГІЇВНА

завідуюча кафедри цивільного та господарського права і процесу
Міжнародного гуманітарного університету,
д.ю.н., професор, заслужений юрист України

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ БУЛЕЦИ СИБИЛИ БОГДАНІВНИ «ЦИВІЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ В ГАЛУЗІ МЕДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ»

Монографія С.Б. Булеци «Цивільні правовідносини у галузі медичної діяльності: проблеми теорії та практики» містить низку положень, котрі є цікавими, свіжими і науково значущими. Важливою ознакою цієї роботи, на наше переконання, є запрошення читача до дискусії, постановка питань, на які не може бути єдино правильною відповіді.

Аналіз рецензованої монографічної роботи буде неповним без короткого екскурсу в дослідження відповідної цивільно-правової проблематики. Очевидно, що правове положення суб'єктів медичної діяльності привертає увагу українських і зарубіжних правознавців. Постає питання чи це окрема галузь права, чи ні. Зокрема, в Україні в останні роки з'явилися фундаментальні наукові дослідження, присвячені проблемам як медичного, так і цивільного права. Цікавими і змістовними є й додатки, вміщені в монографії, а саме пропозиції щодо внесення змін до Цивільного кодексу України.

Завдяки вдало обраній методології та належній теоретико-методологічній і нормативно-правовій базі автору монографії вдалося розкрити сутність і зміст сучасних положень медичного права в системі цивільного права України у контексті позитивістської методології юридичних досліджень, а також класифікувати і систематизувати ці положення. Заслужовує на увагу й дослідження питання співіснування та дихотомічного взаємозв'язку системи джерел медичного права України із системою цивільного права як галузі права. Перспективними є й результати дослідження проблем подальшого розвитку та вдосконалення досліджуваної С.Б. Булеца теми.

Слід зазначити, що особливе значення для розвитку особистих немайнових прав, в тому числі права на здоров'я, мають наукові дослідження саме українських цивілістів, які не лише розробили загальні засади правової регламентації особистих немайнових прав, але й сформулювали їх систему. До їх числа слід віднести праці Ч.Н.Азімова,

І.А. Безклубого, Д.В. Бобрової, Т.В. Боднар, В.І. Борисової, О.В. Дзери, А.С. Довгерта, І.В. Жилінкової, В.І.Кисіля, В.М. Коссака, О.В. Кохановської, О.Д. Крупчана, Н.С. Кузнецової, І.М. Кучеренко, В.В. Луця, Р.А. Майданика, В.Ф. Маслова, Г.К. Матвеева, О.О. Мережка, О.А. Підпригори, О.О. Підпригори, О.А. Пушкіна, З.В. Ромовської, М.М. Сибільова, І.В. Спасибо-Фатеевої, Є.О. Харитонова, Я.М. Шевченко, Р.Б. Шишки та інших.

На сучасному етапі розвитку системи охорони здоров'я України і трансформації в ній взаємин між основними суб'єктами, що пов'язано із соціально-економічними умовами у країні і особливо розвитком ринку приватних медичних послуг, відносини як керівників системи охорони здоров'я, так і простих медичних працівників і пацієнтів значно ускладнилися.

В першу чергу, це обумовлено прогресом самих медичних технологій, по-друге, законодавство України в галузі охорони здоров'я змінюється, і відомчі нормативні акти постійно перетерплюють зміни та доповнення, пов'язані з проведенням реформи і змінами умов роботи всієї системи охорони здоров'я, а також вимогами, які пред'являються до України з боку ЄС. Всі ці й інші причини вносять постійні зміни в повсякденну діяльність основних суб'єктів системи охорони здоров'я – медичних працівників, і вимагають відповідних змін і вдосконалень, що, в свою чергу, передбачає необхідні уявлення і знання в області сучасних стандартів прав пацієнтів, а також освоєння навичок по використанню цих стандартів з метою запобігання конфліктів у системі взаємин «лікар - пацієнт - заклад охорони здоров'я».

Цікавою і неординарною є пропозиція автора про внесення змін у визначення договору в сфері медичної діяльності, а саме договору медиколатрії. Виявлені особливості правового положення суб'єктів медичної діяльності. Автор вважає, що оскільки жоден з видів медичної діяльності не може

бути здійснений без участі медичного закладу (приватного підприємця), цей суб'єкт є обов'язковим у відносинах, що виникають при здійсненні медичної діяльності.

У відносинах, пов'язаних з таким видом медичної діяльності як медична послуга, спеціальними суб'єктами є замовник медичної послуги і пацієнт.

В монографії зазначається, що пацієнт – це завжди і лише фізична особа (дієздатна і недієздатна), яка звернулася в заклад охорони здоров'я, організм, орган або тканина якого є об'єктом медичних маніпуляцій.

Актуальність теми дослідження підвищується також і тому, що в сучасному світі звернення уваги на права та обов'язки пацієнта та медичного працівника, їх захист свідчить про демократичність правової системи, до якої належить Україна. Рівень розвитку прав людини (пацієнта), їх забезпечення – показник зрілості розвитку правової системи. Слід підкреслити вдале розкриття даної сторони проблеми в монографії.

Цілком зрозуміло, що у монографії розглядаються саме теоретичні засади виникнення цивільних правовідносин, історія розвитку відносин в сфері охорони здоров'я, а також цікавим є поєднання права, моралі при здійсненні медичної діяльності.

У монографії знайшли відображення основні показники становища лікаря та пацієнта в цивільних правовідносинах, які в залежності від часу, історичного, географічного, політичного простору, об'єктивних та суб'єктивних факторів суспільного життя істотно різняться між собою.

Треба підкреслити, що зі вступом України до європейських та світових інституцій, розвитком України як правової держави зростає необхідність дослідження даної теми у зв'язку із запровадженням міжнародних стандартів в законодавство охорони здоров'я України.

В цілому монографія в достатній мірі відображає авторську позицію щодо найбільш важливих сьогодні базових проблем теорії та практики місця цивільних правовідносин у медичній сфері. Проведення реформування системи охорони здоров'я, базуючись більше на цивільно-правових нормах, є першим етапом вступу України до Європейського союзу. Виходячи із стратегічного напрямку розвитку України – інтеграції до Європейського Союзу, а також зважаючи на необхідність побудови партнерських відносин із закладами охорони здоров'я ЄС для більш повного захисту прав пацієнтів під час їх перебування за межами країни, дана монографія відображає сучасні проблеми.

Разом із тим, з огляду на вдало структуровану роботу, ємність розкритих Булецою С.Б. основних

проблем з реформування цивільних правовідносин в сфері медичної діяльності та на значний обсяг представленої на рецензування монографії, можна вважати мету автора роботи досягнутою – науковці та практики отримують науково обґрунтоване уявлення про стан цивільних правовідносин, їх місце в сфері здійснення медичної діяльності та теоретичні й практичні шляхи здійснення реформи.

Результати та отримані висновки є достатньо аргументованими, їх достовірність зумовлена тим, що дослідження ґрунтуються на широкій джерельній базі, нормативно-правових документах стосовно проблеми правовідносин лікаря та пацієнта, використання необхідної юридичної-правової літератури. Викладення матеріалів монографії характеризується логічністю, структура роботи в достатній мірі оптимальна, і в цілому досягається поставлена мета.

Наукова цінність монографії полягає в тому, що робота є комплексним дослідженням проблеми реалізації прав пацієнта та медичного працівника, місця цивільних правовідносин в медичній сфері, розглянуто договірне та недоговірне регулювання цих відносин та виявлено різні способи захисту прав та обов'язків суб'єктів медичних відносин. Практичне значення результатів і висновків роботи полягає в тому, що вони можуть бути використані для подальших досліджень загальнотеоретичних проблем розвитку медичного права, вдосконалення Інституту захисту прав людини, подальшої гуманізації законодавства в цій сфері.

Дана монографія буде корисна як фахівцям в галузі цивільного права, так і практичним працівникам. Робота є сучасним виданням і її положення можуть використовуватися у викладацькій діяльності. Вона буде цікавою для широкого кола читачів.

Слід також зазначити, що автор монографії з 2005 року комплексно досліджує означений науковий напрямок; її науковий доробок з проблеми становить понад 50 наукових статей та 49 наукових тез конференцій, тому означене монографічне дослідження базується виключно на оригінальних статтях автора.

В цілому монографія Булеци С.Б. «Цивільні правовідносини в галузі медичної діяльності: проблеми теорії та практики» є актуальною, написана на достатньо високому професійному рівні, її висновки та положення науково обґрунтовані. З огляду на це робота стане в нагоді науковцям, аспірантам і докторантам, професорсько-викладацькому складу вищих навчальних закладів, магістрам, студентам і практичним працівникам закладів охорони здоров'я України, юристам-практикам у сфері медицини, а також усім небайдужим до проблем цивільного права.